

GELENEKSEL YAKLAŞIMDAN YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMA GEÇİŞTE ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRMELERİ; BİR SÖYLEM ANALİZİ

Yrd. Doç. Dr. Tahir GÜR*
Yrd. Doç. Dr. Tuncay DİLCİ**
Yrd. Doç. Dr. Ayla ARSEVEN***

Özet

Bu nitel çalışmada Türkçe Eğitimi ve Sınıf Öğretmenliği Programlarında eğitim alan öğretmen adayı öğrencilerin yapılandırmacı yaklaşımla ilgili olarak aldıkları eğitim ve yeterliklerine ilişkin görüş ve değerlendirmelerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıfta okuyan ve rastgele seçilen 10 Türkçe Öğretmenliği 14 Sınıf Öğretmenliği Programı öğrencisi oluşturmaktadır.

Çalışma grubundaki öğrencilerin yazdıkları, yapılandırmacılık yaklaşımı, eğitimleri ve bilgilerinin değerlendirmelerini içeren yazılar, öğrencilerin doldurduğu -bağlamın belirlendiği- bilgi formları eşliğinde söylem çözümlemesi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adayları kendilerini kuramsal bilgi açısından yeterli ama uygulama yönünden yetersiz bulmuşlardır. Öğrenciler bu yetersizliklerini yeterince yapılandırmacı yaklaşıma uygun uygulama ile eğitim almamalarından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Daha fazla uygulama dersi, derslerin yapılandırmacılığa uygun olarak verilmesi, daha fazla yazılı, görsel ve uygulama içeren kaynakların kullanımı öneriler arasında yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Öğretmen adayları, inançlar, söylem çözümlemesi, yapılandırmacılık, geleneksel yaklaşım

THE OPINIONS OF PRESERVICE TEACHERS IN TRANSITION FROM TRADITIONAL APPROACH TO CONSTRUCTIVISM: A DISCOURSE ANALYSIS

Abstract

In this qualitative study, it is aimed to describe preservice teachers' ideas and assessments about their knowledge and education related to constructivism. The study group of the study was formed 24 students taking education in Cumhuriyet University Educational Faculty. These senior students were getting their education in the program of Turkish Teaching (10 students) and Elementary Education (14students).

Reflections written by the students in the study group, related to constructivism, their education and assessment of themselves and information forms to determine the context were analyzed by the method of discourse analysis. According to the results of the study pre-service teachers found themselves are adequate in terms of theoretical knowledge but are lacking in practical knowledge. Students believe that deficiency originates from lack of education including enough training with constructivist application.

More practical course, giving courses in line with constructivism, the more written, visual, and more usage of resources involving the approach are proposed.

Keywords: Preservice teachers, beliefs, discourse analysis, constructivism, traditional approach

*Yrd. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi

** Yrd. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi

*** Yrd. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Giriş

Yapılandırmacılık (ing. constructivism) özellikle geçen yüzyılın ikinci yarısından beri küresel alan yazında eğitim ve öğretimle ilgili en çok değinilen konulardan biridir. İnsanın bilgiyi kendine has bir şekilde yapılandırmasını inceleyen bu yaklaşım bu yönüyle bir bilgi ya da epistemolojik yaklaşımdan çok bilginin kişisel yapılandırılmasını işler. Bundan dolayı ağırlıklı olarak öğrenmenin kişisel özelliklerini temel almıştır. Eğitim ve öğrenim alanında kendine yer edinen geleneksel davranışçı ve deneysel yaklaşımlar, geçen yüzyılın yarısından itibaren sorgulanmaya başlanmış, sonucunda ise alternatif yaklaşımlardan olan yapılandırmacılık yaklaşımı ve uygulamaları yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

Bu doğrultuda Türk milli eğitim bakanlığı 2005-2006 yılında ilk ve orta dereceli okullarda uygulanacak programlardaki eğitim öğretim eylemlerinin yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak yapılmasına karar verdi. Bu doğrultuda hazırlanan programlar alıştırma ve deneme yılından sonra tüm ülkedeki ilk ve orta dereceli okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Milli eğitim bakanlığı ve üniversiteler çalışan öğretmenleri ve öğretmen adaylarını bu yaklaşıma uygun olarak geliştirmek için gerekli değişiklikleri yapıp bu konuda eğitim vermeye başladılar.

Kısaca bireyin anlamları almak yerine anlam vererek her şeyi kendine göre oluşturduğunu savunan (Duckworth, 1987:112) yapılandırmacılık yaklaşımı hakkındaki hem taraftarlarının hem karşı çıkanların oluşturduğu alan yazına bakıldığında son 60 yıldır gittikçe artan bir popülerliği olduğu görülmektedir. Kökeni daha öncelere dayandırılan bu yaklaşım öğrenme teorisinden çok kendisinden öğrenme teorileri çıkarılan bir kaynak yaklaşım olarak da görülmektedir (Hamat ve Embi, 2010). Ancak Herod'un (2003) deyişiyle bir paradigma kayması ya da değişmesi olarak nitelendirilebilecek, geleneksel (davranışçı ve deneysel) yaklaşımlardan yapılandırmacı yaklaşıma geçiş süreci son 50 yılda hızlanmıştır. Bu sürece uyan Türk Milli Eğitim Bakanlığı da ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında uygulanacak programları yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlayarak yürürlüğe koymuştur.

Yapılandırmacılık bir epistemoloji ya da bilgi teorisinden çok bilginin kişisel yapılandırılması üzerinde duran bir yaklaşımdır. Bilginin birey tarafından kendine özgü düzeneklerle algılanıp, anlaşılıp tekrar yapılandırıldığını ana ilke olarak savunmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında birey öğrenme eyleminde aktif ve bilinçli olarak kendi bilgi dağarcığını geliştirir ve değiştirir.

Yapılandırmacılık yaklaşımı öğrenmeyi bilgiyi aktif olarak oluşturma süreci görünürken, öğretmeyi ise öğretmenden öğrenciye bilgi aktarımından çok, öğrenme sürecinin yol göstericisi, kolaylaştırıcısı, destekçisi ve sürecin yönlendiricisi olarak görmektedir (Duffy & Cunningham, 1996; Von Glaserfeld, 1984; Vygotsky, 1978; Wells, 1995; Wittrock, 1990). Bu yönüyle bakıldığında öğrenci ve öğretmenin işlevleri de geleneksel yaklaşımdan farklı olarak tanımlanmıştır.

Bu yaklaşıma göre öğrenci öğrenme konusunda sorumluluğu alan kişidir. Kendi öğrenme şekline, sürecine ilişkin kararları alma yetkisine sahiptir. Bilgiyle karşılaşma, algılama, anlama ve yeniden yapılandırma sürecini aktif olarak gerçekleştirir. Öğrenci öğrenme sürecinde daha önceki bilgi ve tecrübelerini yeni bilgileri yapılandırırken kullanır (Crotty 1998, 42; Fosnot 1996; Hendry, Frommer, ve Walker 1999). Bu yüzden bu yaklaşımda öğrencilerin önbilgilere sahip olması ve bunların kullanılması oldukça önemlidir.

Yapılandırmacı yaklaşım öğretmene değişik işlevler yüklemiştir. Öğretmen öğretme-öğrenme sürecinde bilgi aktarıcı ya da "etki-tepki ikilemesinin etki uyandırıcısından" ziyade, öğrencinin bilgileri yapılandırması sırasında yol gösterici, etkinlikleri düzenleyici, kolaylaştırıcı ve destekleyici olarak sınıfta bulunur.

Söylem çözümlemesi

Bilim dünyasında özellikle son elli yıldır yeni ve değişik yöntemlerin kullanılmasına yönelik alan yazın hızla büyümektedir. Artık nicel çalışmaların birbirini –zaman zaman- tekrar etmeye başlamasından ve daha nicel çalışmalarla birlikte kullanılarak daha bütüncül bakış açıları geliştirme gereksiniminden (Phillips ve Hardy, 2002). dolaylı nitel çalışmalar yaygınlaşmaya başlamıştır. İşte bu nitel yaklaşım içinde sayılan söylem çözümlemesi yöntemi 1950lerden sonra alan yazına girmeye başlamıştır.

Söylem çözümlemesi bilimsel dünyada *dilin önem kazanması* ve insanla ilgili çalışmaların boyutlarından birinin dil olmasıyla birlikte söylem çözümlemesi sıkça kullanılmaya başlanılan nitel yöntemlerden biri olmaya başlamıştır. Hatta Rottry (1967) son elli yılı dilbilimsel çağ (ing. Linguistic turn) olarak adlandırmıştır. Dilin araştırmalarda gittikçe artan önemi, şüphesiz ki dilin tanımı ve işlevleri ile yakından ilgilidir. Börekçi (2009, 2-6) dili tanımlarken, *dilin sadece iletişim için kullanılmayıp aynı zamanda düşüncenin üretiminde etkili olduğunu, toplumsal ve bireysel yanı olduğunu, toplumdaki topluma değişen yanlarının olduğunu, insana bağlı olarak oluşum ve yaşamını devam ettirdiğini* belirterek dilin birey, toplum, algı ve anlama için çok önemli olduğunu belirtmiştir.

Söylem çözümlemesi Harris'in (1952) kullanımıyla alan yazında ve bilim dünyasında kullanılmaya başlanmıştır. İnsan önce zihninde ürettiği, sonra dil ile ifade bulan ürünlere kendi inançlarını, yargılarını, değerlendirmelerini, görüşlerini ve bakış açılarını katarak iletişim kurmaktadır. Bu yüzden üretilen söylem üreticisine, üretildiği kültüre, topluma ait ipuçları verir. Söylem çözümlemesi bu ipuçlarını değerlendirerek söylemin içinde, derin yapısında, etkisinde, diğer söylemlerle ilişkisinde ne gibi anlamlar olduğunu araştırır. Özetlemek gerekirse kısaca "bir şeyi söyleme şekli" olan söylemi (van Dijk, 1997) çözümleyen söylem çözümlemesi, söylemi içinde olduğu tarihsel, psikolojik ve sosyal bağlamla inceleyerek söylem üreticisinin söylem ile ne anlamlar kurduğunu, neleri yaptığını (Gee, 2005) anlamaya çalışır.

İçinde yaşanan postmodern çağda tek ve mutlak doğrular yerine daha karmaşık, daha düzensiz ve çoklu nedenleri olan yapılar vardır (Sözen, 1996). Bu karmaşık ve çoklu yapı içinde, dünyada ve toplumların kendi içindeki gruplar arasında nedenleri ve sonuçları çeşitli olan etkileşimler ortaya çıkmıştır (Wodak ve Meyer, 2001). Bundan dolayı postmodern dünyanın günümüzdeki karmaşıklığını, düzensizliğini, çoklu yapısını inceleyip bundan dolayı açıklayabilecek, çoklu nedensellikleri çözümleyecek yöntemlere gereksinim ortaya çıkmıştır. Gür (2011) söylem çözümlemesini, kısaca " mevcut sosyal durumu; olduğu bağlam, sebep ve söyleyenlerle ilişkilerini ortaya koyarak betimleyen söylem çözümlemesi bu ihtiyacı karşılayabilecek bir yöntemdir" şeklinde tanımlamıştır.

Bu yöntemin çeşitli araştırmacılar tarafından geliştirilen çeşitli uygulamalarının olduğu görülmektedir. Bazıları dilbilimsel ayrıntılara çok fazla önem verirken bazıları anlamlara ve verilen mesajlara daha fazla önem vermişlerdir. Yöntem içindeki uygulamaların seçimleri ile ilgili yapılan tartışmalar bulunmakla birlikte,

araştırmacı elindeki verilerin niteliğine, amacına göre kullanacağı uygulamayı seçer (Gee, 2005;Gür 2011). Bu çalışmada dilbilimsel ayrıntılardan çok, anlamlar üzerinde durularak çözümleme yapılmıştır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı Türkçe ve sınıf öğretmenliği programlarında eğitim alan öğretmen adaylarının yapılandırmacılık yaklaşımı ile ilgili aldıkları eğitim hakkındaki görüşlerini, eleştirilerini neler olduğunu ortaya koymaktır. Bu çerçevede alt problemler de şu şekildedir:

- 1) Öğrencilerin yapılandırmacılık hakkındaki bilgileri ve bu bilgilerini değerlendirmeleri nasıldır?
- 2) Öğrencilerin yapılandırmacı yaklaşımı uygulama konusundaki görüşleri nelerdir?
- 3) Öğrencilerin aldıkları eğitimin yapılandırmacılık ile ilgili bilgiler bakımından onlara katkıları ve bu konuda daha iyi olmak için neler yapılması gerektiği hakkındaki görüşleri nelerdir?

Önem

Günümüz dünyası üretim fonksiyonlarının sistemlere yansması ile ilgili birçok gelişmelere maruz kalmıştır. İşte bu sistemlerden en önemlisi ve açık bir sistem olan eğitimin çağcıl süreç içerisinde maruz kalmış olduğu değişim, dönüşüm ve gelişim bağlamında yeni oluşumlarla karşı karşıya kalması, bilginin üretilmesine dönük yeni bir pencereyle karşımıza çıkmıştır. Öğrenme anlayışına yeni bir yaklaşım biçimi olarak yansıyan yapılandırmacılık, bilişselcilerin davranışçılara karşı geliştirmiş olduğu öğrenme biçiminin adıdır. Bu durum ülkemizde 2005 yılından itibaren uygulanmaya konmuştur. Ancak süreç içerisinde öğretmenlerin bu yaklaşıma uygun bir öğretimsel ortam sunmaları beklenmesine karşın, yapılan bir çok araştırma öğretmenlerin ders işleme teknikleri ve öğrenme yaklaşımı açısından yeterli bilinç yetkinliğine sahip olmadıklarını ortaya koymuştur. İşte bu çalışmayla günümüze değin yapılan nitel ve nicel çalışmaların ortaya koymuş olduğu verileri desteklemek, var olan eksikliklere farklı bakış açısıyla ele almak için yeni bir araştırma yöntemi olan söylem çözümlemesi tekniği ile mevcut durum irdelenmiştir. Bu yönüyle bu çalışma alana yeni bir boyut kazandırarak öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme anlayışına ilişkin söz varlığı içerisinde gizledikleri duygu ve düşünceleri analiz ederek betimselleşmesi açısından literatüre katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Çalışma grubu

Bu çalışma için Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği programlarında okuyan 24 öğrenciden rastgele ve gönüllülük esasına göre çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu öğrencilerin 10 tanesi Türkçe öğretmenliği programı son sınıfında, 14 tanesi sınıf öğretmenliği programı son sınıfında -çalışmanın yapıldığı zamanda- eğitim almakta idiler. Sınıf öğretmenliği programındaki öğrencilerin 8 tanesi, Türkçe öğretmenliği programı öğrencilerinin 4 tanesi bayandır.

Söylem çözümlemesi çalışmalarında nicel yöntemde olduğu gibi örneklem- evren düzeneği kullanılmaz. Bunun yerine yeterli, kontrol edilebilir, yönetilebilir ve değerlendirilebilir bilginin elde edilebileceği çalışma grubu oluşturulur. Bu yönüyle bakıldığında, elde edilen veriler bu ölçütleri karşıladığından bu çalışma grubu yeterlidir.

Veri toplama

Bu çalışmada öğrencilere yapılandırmacılık ile ilgili fikirlerini belirten yazılar yazmaları istenmiştir. Bu yazıların konuları, a) yapılandırmacılık hakkındaki bilgileri ve bu bilgilerini değerlendirmeleri, b) yapılandırmacı yaklaşımı uygulama konusundaki görüşleri, c) üniversite eğitimlerinin yapılandırmacılık ile ilgili bilgiler bakımından onlara katkıları ve bu konuda daha iyi olmak için neler yapılması gerektiği” şeklinde idi. Öğrencilerin bu yazıları yazarken, -düşüncelerini en iyi ifade edecek- tür kendi seçimlerine bırakılmıştır. Yazıların uzunluğu da yine kendi seçimlerine bırakılmış ancak düşüncelerini temellendirmeleri ve anlatmaları istenmiştir.

Söylem çözümlemesinde -yapılacak yorum ve sonuçları etkilemesinden dolayı- bağlamın çözümleyici tarafından bilinmesi önemlidir. Bu çalışmada öğrenci görüşleri ve çözümlemeyi etkileyebilecek bağlamsal unsurlar olan cinsiyet, bölüm, alınan eğitim dersleri, yapılandırmacı yaklaşım uygulanan eğitim kademesi tamamlama, nerelerde eğitim aldıkları, bu alanda özel çalışma yapmış olma ile ilgili bilgileri almak için öğrencilere bilgi formları verilmiştir.

Veri Analizi

Bu çalışmada yapılan söylem çözümlemesi üç basamakta gerçekleştirilmiştir. Bu basamaklar şöyledir;

- 1) Verilerin çözümlemeye hazırlanması: Öğrencilerden toplanan yazılar çözümlemeye hazırlanırken her öğrenciye bir harf verilerek isimleri gizlenmiştir. Daha sonra öğrencilerin yazılarına kontrol ve denetimin kolayca yapılabilmesi için satır numaraları verilmiştir. Bu satır numaraları ve öğrencilere karşılık gelen harflerle verilerin konumlandırılması yapılmıştır.
- 2) Verilerin bireysel çözümlemesi: Öğrencilerin yazıları birinci basamakta çözümlemeye hazır hale getirildikten sonra her yazı kendi içinde ve bilgi formları ışığında çözümlenmiştir. Bu çözümleme

öğrencilerin bakış açılarını bulmaya yönelik olup, tüm yazı kullanılarak yapılmıştır. Öğrencinin bilgidan çok yargılama, değerlendirme ve yorum yaptığı; kendi inanç, tutum ve değerlerini yansıtan ve kendi düşüncelerini yansıtan kısımlar özellikle çözümlenmede kullanılmıştır.

- 3) Verilerin karşılaştırılması ve birleştirilmesi: Öğrencilerin yazılarının bireysel çözümlenmelerinden sonra bu sonuçlar birleştirilmiştir. Birleştirmede aynı ya da birbirine yakın maddeler birleştirilerek sonuçlar yazılmıştır. Sonuçlar yazılırken çıkarım yapılan öğrenci yazılarının o kısımlarından alıntılar yapılarak, her sonuç için birkaç örnek verilmiştir.

Bulgular

Bağlam

Öğrencilerin doldurduğu bilgi formlarına göre tüm öğrenciler lise son sınıflarında eğitim alırlarken şu anda uygulanan program uygulamaya konulmuş. Öğrenciler bu değişiklikten sonra yapılandırıcılıkla ilgili özel bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Üniversite yıllarında ise yaklaşık olarak aynı eğitim derslerini aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden 6 tanesi köylerde ilköğretimini tamamladığını belirtirken, diğer öğrenciler eğitimlerini şehirlerde tamamladıklarını belirtmişlerdir. Yapılan çözümlenme sonucunda ulaşılan bulgular başlıklarına göre şu şekilde ortaya çıkmıştır;

Öğrencilerin yapılandırıcılık hakkındaki bilgileri ve bu bilgilerini değerlendirmeleri

Yapılan çözümlenmede öğrencilerin yapılandırıcılıkla ilgili temel bilgilere sahip olduklarını düşündükleri görülmüştür. En azından bir tanım yapabilecek kadar konuya aşinalıklarının bulunduğu yaptıkları tanımlardan da görülmüştür. Ama tanımların yapılandırıcılığın özelliklerini eksik olarak yansıttıkları görülmüştür. Bir başka önemli nokta ise öğrencilerin hepsi bilgilerinin sadece teorik boyutta olduğunu, işlerine daha çok yarayacak olan uygulama alanında eksik olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda ilk iki örnekte öğrencilerin tanımları kısmen yaptıkları görülmektedir. Diğer örneklerde ise yapılandırıcılıkla ilgili bilgilerini değerlendirmeleri verilmiştir. (Not: örneklerin başındaki harf ve sayılar yazının hangi öğrenciye ait olduğunu ve hangi satır olduğunu göstermektedir.)

A.1. Yapılandırıcılık öğrenmeyi öğretmektir. Öğretmenin anlatacağı nesneyi, kavramı öğrenciye sezdirmesi ve yönlendirmeleriyle öğrencinin nesne ya da kavramı kendi deneyimleriyle bulmasını sağlamaktır.

B.1. Yapılandırıcılık öğrenci merkezli öğretim yaklaşımıdır. Bu yaklaşımla geleneksel düz anlatım tekniği yok sayılır. Konuyu öğrenci araştırır, öğretmen kılavuz niteliğindedir. Öğrenciye yol gösterir. F.6. Kendi eğitim hayatım yapılandırıcılık sisteminden uzaktı. Bu yüzden konuya tamamen hakim olduğumu düşünmüyorum. Bilgi olarak üniversitede derslerden öğrendiğimle kaldım. Bu yaklaşımı uygulama düzeyinde yeterli olduğumu düşünmüyorum.

K.5. Kendimi kısmen yeterli buluyorum. Teorik olarak öğrensem bile pratik konusunda eksikliğimin olduğunu düşünüyorum. Teorik kısmın ezberlenmesi yerine, pratikle öğrenilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir de, bizim bile kısmen uygulanmasını gördüğümüz bir sisteme adapte olmamızın zaman alacağını düşünüyorum.

Öğrencilerin yapılandırıcı yaklaşımı uygulama konusundaki görüşleri

Öğrencilerin bu konudaki görüşlerine bakıldığında genelde üç görüşün hakim olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmı ileriki meslek hayatlarında bu yaklaşımı derslerin tümünde uygulanabilir bulmakta ve tüm derslerde kullanacaklarını belirtmektedirler. Bu öğrenciler yapılandırıcılık hakkında kendilerini yetkin gören öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin görüşlerinden bazıları şöyledir;

N.9. Yöntem aslında kolayca uygulanabilir. Okullar eğitim-öğretimi sağlamak için vardır ve bu yöntem de doğru bir yöntemdir. Tekdüzelikten uzak olması bile doğru bir yöntem olduğunun göstergesidir. Hem öğrenci hem öğretmen dersten kopmaz. Kullanmayı düşünürüm. Gerekli olduğu takdirde her dersimde öğrencinin derse katılımını sağlarım.

N.28. Matematik, Fen Ve Teknoloji Bilgisi derslerinde çok açık bir şekilde yapılandırıcı yaklaşım kullanılabilir, uygundur. Türkçe ve Hayat Bilgisi derslerinde kullanılamaz gibi görünse de çok rahat o derslerde de kullanılabilir. Diğer dersler uygulama dersleridir zaten.

Öğrencilerin bir kısmı ise bu yöntemi uygulamak için bazı şartların oluşmasını bekleyeceklerini belirtmişlerdir. Bu öğrenciler mevcut durumda bu yaklaşımı uygulama konusunda kendilerini ve eğitim-öğretim ortamını yeterli görmeyerek iyileştirme ve geliştirmelerin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Kendilerine daha fazla uygulamada içeren bilgi ve hizmet içi eğitim çalışmaları verilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Okullarda yapılandırıcılığa uygun ortamların oluşturulması, sınıf mevcutlarının düşürülmesi, öğretimi yapılacak konuların azaltılması eğitim-öğretim ortamında iyileştirilmesi beklenen unsurlar olarak öne çıkmıştır. Bu

değişiklikler yapıldığında bu öğrenciler derslerin çoğunluğunda bu yaklaşımı uygulanabilir olarak görmüşlerdir. Bu öğrencilerin görüşleri şu şekilde örneklenebilir:

M.8. Aslında bu yöntemi kolayca uygulanabilir bulmuyorum Türkiye şartlarında. Çünkü Türkiye'nin genç nüfusu çok fazla. Bu da her bireyle ilgilenme oranını düşürüyor. İnsanların bireysel farklılıkları vardır. Bu yaklaşımda her bireyle özel olarak ilgilenilmesi gereklidir. Her sınıfta gereğinden fazla öğrenci olduğu için bunu uygulamak çok zor olacaktır... Yapılandırmacı yaklaşımı ileriki yaşamımda kullanmayı düşünüyorum. Her birey benim için de çok özeldir. Eğitim ortamında uygun koşullar bulunduğu durumda sık sık kullanmayı düşünüyorum.

R.8. Bu yöntemin kolay uygulanabileceğini düşünüyorum fakat eski eğitim yaklaşımlarından tamamen sıyrılmadan kolay uygulanması zor ve de yapılandırmacı yaklaşımın sonuçlarını görmemiz lazım. Bunun için de zamana ihtiyacımız var... şartlar elverdiği ölçülerde sık kullanmayı planlıyorum.

Bazı öğrenciler ise bu yöntemi meslek hayatlarında çok nadir uygulanabilecek bir yaklaşım olarak görmektedir. Çünkü gerek kendileri, gerek öğrenciler gerekse de eğitim-öğretim ortam ve durumları ile ilgili sorunlardan dolayı bu yöntem çok az uygulanabilir bir yöntem olarak görülmektedir. Bu öğrencilerin değerlendirmelerine bakıldığında yapılandırmacılığı geleneksel yaklaşımla değerlendirdikleri görülmektedir. Özellikle sınıf yönetimi, öğrenmedeki sorumluluk gibi noktalarda bu özellikler görülmektedir. Aşağıda öğrencilerin bu sonuçlarla ilgili düşüncelerinden bazıları örnek olarak verilmiştir.

L.9. Yapılandırmacılık kolay kolay kullanılamaz. Bence kullanacak olan hocanın çok çok iyi bir sınıf yönetimine sahip olması gerekir. Maliyeti de çok yüksek olabilir, bu nedenle devlet ile okul işbirliği içinde olmalıdır. Ama bu işbirliği olsa bile zaman konusunda da sorunlar çıkar. Çok nadiren uygulanabilir... Kullanmayı düşünürüm ama çoğu zaman değil. Bana göre zaten hiçbir yaklaşım mükemmel değildir. Bazı dersler için uygun olmayabilir ve öğrencinin dikkatini dağıtabilir.

P.10. bu yöntem kolay uygulanamaz. Geleneksel anlayış yerleşmiş eğitim sistemimize. Etki-tepki üzerine çoğu değerlendirmelerimiz, sınavlarımız bilgi, ezber üzerinden oluyor veriliyor. Yapılandırmacı anlayış bunu reddeder. Meslek yaşamımda kullanmayı düşünmüyorum. Evet bence de öğrenci aktif olmalı, katılımı sağlanmalı ancak öğretmen bazı şeyleri rehber olmaktan öte kendisi vermeli.

Öğrencilerin üniversite eğitimlerini yapılandırmacılık açısından değerlendirmeleri

Öğrencilerin üniversitede aldıkları eğitimin onlara yapılandırmacılığı anlama, içselleştirme, öğretme ve öğrenmede ne gibi katkılarının olduğu söylemlerinde genel olarak "katkısı var ama yetersiz" şeklinde olmuştur. Gerek daha önceki eğitim kademelerinde gerekse üniversitedeki öğrenim hayatlarında uygulamalı olarak eğitim almamalarından, derslerde yeterince açık olarak anlatılmadan ham teorik bilgilerle geçirilmesinden dolayı öğrenciler bilgilerini bu yaklaşım konusunda eksik bulmaktadırlar. Öğrencilerin bu konudaki düşüncelerine aşağıdaki örnekler verilebilir;

B.15 .... üniversite eğitimini yeterli bulmuyorum. Yaklaşım amacına uygun bir şekilde öğretilmiyor. Sadece kitabi bilgilerle öğrenciye sunuluyor. Öğrenciye konu özümsetilmiyor.

A.15. ... Üniversitede yeterince bilgi verilse bile bunun uygulanması tam olarak gösterilmediği için yeterli olmamakta.

K.17. ... üniversitede yeterli eğitim olduğunu düşünmüyorum. Bu yöntem yerine düz anlatımla öğrenim görüp bu yöntemi uygulamanın zor olacağı kanaatindeyim.

Öğrencilerin bir başka değindikleri eğitim aldıkları öğretmenlerinin geleneksel yaklaşımla yapılandırmacı yaklaşımı anlatmaları olarak öne çıkmıştır. Bu şekilde öğretmen adayları bu öğrenciler öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşım konusunda yeterlik, benimseme, içselleştirme ve tutum ile ilgili bazı olumsuzluklara sahip olduklarını düşünmektedirler.

K.18. ... Bu yöntem yerine düz anlatımla öğrenim görüp bu yöntemi uygulamanın zor olacağı kanaatindeyim.

R.16. ... uygulama yetersizliği var. Bize yapılandırmacılığı anlatan hocalarımızın kendileri bile uygulayamazken, bizim uygulayarak öğrenmemiz imkansız hal alıyor. Bu yüzden de tam öğrenme gerçekleşmiyor.

N:24. ... Bilinçli bir şekilde anlatılmalı. Kişi inanmadığı bir şeyi nasıl anlatabilir? Yapılandırmacı yaklaşımı anlatırken onu yaşamalılar, sadece gel anlat çık olmamalıdır....

Öğrenciler diğer problemlerde olduğu bu problemle ilgili öneriler dile getirmişlerdir. Öneriler; daha fazla ve uygulamalı ders, üniversitedeki öğretmenler için hizmet içi eğitim ve konferanslar, üniversitelerde uygun ortam ve kaynaklar ve öğrencilerin başarılı yapılandırmacı uygulamaları gözlem olanağının bulunması şeklinde olmuştur. Bu konuyla ilgili öğrenci görüşlerine aşağıdaki örnekler verilebilir;

P.24. ... üniversitede yapılandırmacı yaklaşım hakkında sık sık konferanslar düzenlenmeli, akademisyenler kendilerini daha çok geliştirmeli. Bu konuda yalnızca slayttaki bilgiler aktarılmamalı,

öğretmen adayları okul deneyimi için okullara daha fazla gönderilmeli, ve oradaki eğitim anlayışını kendileri görmeli, karşılaştırmalar yapmalı...

L.25. ...bu konu ile ilgili üniversitede seminerler düzenlenebilir, alanında uzman kadrolar, kişiler davet edilmeli ve öğrencilerle söyleşi düzenlenmeli....

Öğrencilerin yapılandırmacılık ile ilgili planları

Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adayı bu öğrencilerin hepsi yukarıda da belirtildiği gibi yapılandırmacılık yaklaşımı konusunda - özellikle uygulamalı bilgiler açısından- eksikleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu eksiklikleri giderme konusunda yine en büyük eksiklikleri olarak gördükleri “uygulamalı bilgi”den yola çıkarak öncelikle gözlem yapma sonra da diğer eksikliklerini gidermek için yapılandırmacılık ile ilgili yazılı ve görsel kaynaklardan faydalanacaklarını bildirmişlerdir. Bazıları ise bu konularda üniversitelerin ya da milli eğitim bakanlığının yapılandırmacılıkla ilgili eğitim vermesini ve sürekli kendilerini ve bilgileri güncellemelerini istemişlerdir. Şu örnekler öğrencilerin konu ile ilgili planları için verilebilir;

O.22. ... bu konuda elimden geleni yaparım. Uygulama çalışmaları, etkinlikler yaparak kendimi geliştirmeye çalışırım.

S.21. ... bu konu her alanda karşıma çıktığı için önemini kavrayıp, araştırmalar ve gözlemler yaparak kendimi geliştirmeye çalışıyorum.

N.21. ... sınıf ortamında daha etkili yöntemler deneyerek, araştırma yaparak eksiklikleri elimden geldiğince kapatmaya çalışırım....

Sonuçlar

Öğretmen adayları olan çalışma grubundaki öğrencilerin yapılandırmacı yaklaşımla ilgili söylemleri incelendiğinde, ileriki meslek yaşamlarında eğitim-öğretimde kullanacakları bu yöntem ile ilgili genel görüşleri şu şekilde ortaya çıkmıştır;

- Dünyanın birçok ülkesinde uygulanan ve Türkiye’de de uygulamada olan bu yaklaşım hakkında teorik bilgilerinin ya yeterli ya da az bir çalışma ile yeterli düzeye ulaştırılabilir olarak düşünmektedirler. Ama bu yaklaşımın başarılı uygulama bilgileri, şekilleri ve örnekleri konusunda öğrenciler kendilerini çok yetersiz bulmaktadırlar.
- Öğrencilerin geneli yapılandırmacı yaklaşıma karşı olumlu yaklaşıırken öğrencilerin çoğunluğu şartların geliştirilip iyileştirilmesi ile bu yaklaşımı derslerinde kolay ve uygun şekilde uygulayacaklarını belirtmişlerdir. Bu öğrenciler meslek yaşamlarında derslerin geneline bu yaklaşımın uygulanabilir olduğu konusunda hemfikirdirler.
- Öğrenciler yapılandırmacı yaklaşımın eğitiminde, geleneksel yaklaşımın kullanılmasından şikâyetçi olmaktadır. Üniversitedeki öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini –en azından- yapılandırmacı yaklaşımın öğretimi esnasında bu yaklaşıma göre ayarlamamaları problem olarak algılanmaktadır.
- Öğrenciler üniversitedeki dersler ve eğitimin yapılandırmacı yaklaşım konusunda, öğrencileri yeterli hale getirme; benimseme; olumlu tutum geliştirme bakımından yeterli olmadığını ve geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.
- Çalışma grubundaki öğrenciler yapılandırmacı yaklaşımla ilgili problemleri ortaya koyarlarken, öncelikle kendi eksikliklerini gidereceklerini belirtmişlerdir. Eksiklik konusundaki farkındalıkları ve çözüm yöntemleri düşünmeleri onların bu konuda daha iyi olmak ve ilerlemek istediklerini göstermektedir.
- Bu problemlerle ilgi çözüm önerilerine bakıldığında, öğrencilerin daha fazla –uygulamalı- ders ve bilgi; üniversitelerdeki öğretmenlik uygulanan programların, eğitim ortamlarının ve öğretim yöntem ve tekniklerinin bu yaklaşıma göre geliştirilmesi; üniversite çalışan öğretim elemanlarına ve diğer okullarda çalışan öğretmenlere bu yaklaşıma göre eğitimler verilmesi; öğrencilere kişisel gelişim için daha fazla yazılı ve görsel kaynak sağlanması şeklinde öneriler sundukları görülmüştür.

Tartışma

Bu çalışmada öğretmen adaylarının yapılandırmacılık yaklaşımı ile ilgili olarak kendileri ve aldıkları eğitim hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Ulaşılan sonuçlar bu öğrenciler kendilerini ve aldıkları eğitimi yapılandırmacı yaklaşımı benimseme ve uygulama noktasında eksik bulduklarını göstermiştir. Bu görüşlerine sebep olarak aldıkları eğitimin çok az uygulama içerdiği, çok fazla geleneksel yönetime ait özellikler içerdiğini belirtmişlerdir.

Bu alanda yapılan birçok çalışmada uygulamanın önemi ve öğretmen adaylarının inançlarını olumlu yönde geliştirmedeki rolü vurgulanmıştır (Briscoe & Stout, 1996, Connor & Scharmann, 1996). Bu çalışmada yer alan öğrenciler gerek okullarda yapılan uygulamaların, gerekse derslerdeki yapılandırmacı yaklaşımla yapılan uygulamaların önemini vurgulamışlardır.

Taşkın-Can (2011) öğretmen adaylarının eğitimleri boyunca yapılandırmacılık ile ilgili algılarını inceleyen çalışmalarında öğretmen adaylarının öğretmen merkezli algılarının devam ettiğini belirtmiştir. Bunu sebepleri arasında geleneksel yaklaşımla eğitim almaları yer almaktadır. Bu çalışmada ise öğrencilerin yapılandırmacılığa yaklaşımları olumlu ancak uygulama eksiklikleri, yapılandırmacı yaklaşımın başarılı uygulamaları, derslerin yapılandırmacı yaklaşıma uyumunun sağlanması önerileri dile getirilmiştir. Yine aynı konuda Ogan-Bekiroğlu ve Akkoç (2009) çalışmalarında öğrencilerin inançlarının yapılandırmacı yaklaşıma karşı olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Eren (2010) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının geleneksel ve yapılandırmacı yaklaşımlara uygulama ve yaklaşım olarak nasıl baktıklarını araştırmıştır. Adı geçen çalışmada öğrencilerin yapılandırmacı yaklaşıma daha olumlu değer verdikleri halde, geleneksel yaklaşımı daha fazla uyguladıkları görülmüştür. Bu sonuçlar, bu çalışmada erişilen sonuçlarla uyumludur. Öğrencilerin öğretim üyeleri hakkındaki fikirleri de bu şekildedir. Ayrıca bu çalışmanın çalışma grubundaki öğrencilerin de hepsi yapılandırmacılık hakkında olumlu fikirleri olduğunu ama uygulama noktasında sorunları bulunduğunu belirtmişlerdir.

Öneriler

Bu çalışmada 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca ilk ve orta dereceli okullarda uygulanmaya başlanan yapılandırmacı yaklaşım hakkında gelecek yıl öğretmen olarak çalışmaya başlayacak öğretmen adaylarının görüşleri betimlenmiştir. Türk eğitim sistemi okullar, öğrenciler, öğretmenler, çalışanlar, karar alıcılar, programlar ve üniversite gibi başat öğelerden oluşmaktadır. Bu yaklaşımın uygulanarak hedeflere tam olarak ulaşabilmesi bu sistemin tüm üyelerinin aynı hedef doğrultusunda beklenen katkıları yeterince yapması ve gerektiği kadar adanmışlık gereklidir. İşte bu noktada sistemin tüm üyelerinin yaklaşımın uygulanması noktasındaki görüş, eleştiri, değerlendirme ve önerilerinin karar alıcılar ve araştırmacılar tarafından bilinmesi ve değerlendirilmesi önemlidir. Bu çerçevede yapılan bu çalışma alandaki diğer çalışmalarla birlikte değerlendirilip, daha bütüncül bakış açılarına ulaşmada kullanılmalıdır.

Bu çalışmada üniversitelerde verilen öğretmen eğitimin yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Öğretmen adaylarının meslek yaşamlarında kullanacakları bu yaklaşımın uygulamalı olarak verilmesi noktasında gerekli değişiklik ve iyileştirmelerin, gerek öğretmenlik programlarını geliştiren kişi ve kurumların gerekse öğretim elemanlarının değerlendirmesi gerekmektedir. Yapılandırmacı yaklaşımın geleneksel yöntemle öğretilmesinin önüne geçilerek, üniversitelerin öğretim programları daha fazla uygulamalı ders ve etkinliği içermelidir.

Eğitim alanında durum, olay ve problemlere farklı yöntem ve teknikler kullanılarak yapılan çalışmalar, farklı bakış açıları, farklı değerlendirmeler ve diğer bazı yöntemlerle elde edilmesi zor sonuçları ortaya koymasından dolayı önemlidir. Eğitimsel durum, olay ve problemlere bu sayede daha bütüncül bakış açıları gelişecek ve çalışmaların birbirini tekrar eder duruma düşmesinin de önüne geçilecektir. Bundan dolayı değişik yöntem ve tekniklerin daha iyi hale getirilmesi ve Türkiye bağlamına uyum için gerekli uyarılama ve değişikliklerin –gerekliyorsa- yapılması teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

BRISCOE, Carol., STOUT, David. (1996). Integrating math and science through problem centered learning in methods courses: Effects on prospective teachers' understanding problem solving. *Journal of Elementary Science Education*, 8, 66–87.

CONNOR, J.R., SCHARMANN, Lawrence .C. (1996). Influence of cooperative early field experience on preservice elementary teachers' science self-efficacy. *Science Education*, 80, 419-436.

CROTTY, Michael. 1998. *The Foundations of Social Research: Meaning and Perspective in the Research Process*. Thousands Oaks, Calif.: Sage Publications.

DUFFY, Thomas. M. & CUNNINGHAM, Daniel. J. (1996). Constructivism: Implications for the design and delivery of instruction. In Jonassen, D. H. (Ed.) *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

EREN, Altay. (2010) Consonance and dissonance between Turkish prospective teachers' values and practices: Conceptions about teaching, learning, and assessment *Australian Journal of Teacher Education* Vol 35, 3, May 2010

- FOSNOT, Catherine. T. 1996. "Constructivism: A Psychological Theory of Learning." In *Constructivism: Theory, Perspectives and Practice*, ed. C. T. Fosnot, 8–33. New York: Teachers College Press
- GEE, James. P. (2005). *An introduction to discourse analysis: Theory and method*(2nded.). New York: Routledge
- GÜR, Tahir.(2011). Türkçe öğretmen adaylarının dil tutumları ve kullanımlarının söylem çözümlemesi yöntemi ile betimlenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Atatürk Üniversitesi
- HAMAT, Afendi. ve EMBİ, Mohammad. A. (2010) *Constructivism in The Design Of Online Learning Tools*. *European Journal of Educational Studies* 2(3)
- HARRIS, Zellig.S. (1952) *Discourse Analysis*. *Language* 28: 1-30
- HENDRY, D. Graham. Frommer, M., ve Walker, R. A.. 1999. "Constructivism and Problem-based Learning." *Journal of Further and Higher Education* 23 (3): 359–371
- HEROD, Le-K. 2003. *Promoting Reflective Discourse In Canadian Adult Literacy Community: Asynchronous Discussion Forums*. *New Horizons In Adult Education* 17(1).
- MACLELLAN, Effie., ve SODEN. Rebecca. 2004. "The Importance of Epistemic Cognition in Student-centered Learning." *Instructional Science* 32: 253–268
- OGAN-BEKİROĞLU, Feral. ve AKKOÇ, Hatice. *Preservice Teachers ' Instructional Beliefs And Examination Of Consistency Between Beliefs And Practices*. *International Journal of Science and Mathematics Education* 7: 1173 Y 1199
- PHİLLİPS, Nelson ve HARDY, Cynthia.(2002).*Discourse Analysis* Londra: Sage Publications
- Rorty, R. (1967) *The Linguistic Turn* Chicago: University of Chicago Press
- VAN DİJK, Teun. (1997) *Discourse as Structure and Process* Londra Sage
- VON GLASERFELD, Ernst. 1984. *An Introduction to Radical Constructivism*" In P. Watzlawick (Ed.) *The Invented Reality*. pp. 17-40. New York: Norton.
- VYGOTSKY, Lev. S. 1978. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- WELLS, Gordon. 1995. *Language and the Inquiry-oriented Curriculum*. *Curriculum Inquiry* 25(3): 233-248.
- WİTTROCK, Merlin.C. 1990. *Generative processes of comprehension*. *Educational Psychologist* 24 (4): 345-376.
- WODAK, Ruth. and MEYER, Michael. (eds.) (2001) *Methods of Critical Discourse Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications